

Van Szemző Tibornak egy nagyon fontos filmje Kőrösi Csoma Sándorról. *Az élet vendége*. A sok műfajú film legszebb jelenete, amikor a Himalája egyik szűk, egysávos hágóján teherautók forgolódnak a sárban, mély nyomaik jól láthatóak, próbálják kikerülni egymást a kanyarban. Nem könnyű. Sőt. Lélegzetelállító. De szó szerint. A magam részéről metaforikusan értelmezem, Csoma vagy a mi életünk nehézségeit is belelátva.

Csendes Toll 63

BÁRMI LEHET. TOLNAY IMRE FÉNYLŐ SARA

Lorand Gaspar (Gáspár Lóránd) erdélyi származású észak-afrikai orvos, francia költő, Pilinszky egyik fordítója kiadott egy zseniális első kötetet 1972-ben, *Sol Absolou, Minden földek földje* címen. Mindig is izgatott, mit rejt a cím a talányos versek előtt. De soha nem jöttem rá. A versek viszont varázslatosak, sziklásak, földesek, vörösek. „Gyönyörűség hogy egy napon a föld illata voltunk.”

Az itt kiállított műveket is bemutató katalógusban Pataki Gábor művészet-történész szakrális művészetről, transzcendens értékekről beszél teljesen jogosan. Mint a megújulás aktuális lehetőségéről. A megújulás ilyen irányba mindig aktuális. Hadd tágítsam most ki Sztarvinszkij elhíresült mondását a művészetre, hogy *minden zene szakrális*. És tegyük hozzá, hogy a riporter által feltett kérdésre most is ugyanúgy felelhetünk, ahogy anno a mester. Hogy akkor a kereskedelmi rádiókban hallható popzene is az? Nem, felelt tömören és mosolyogva a mester. Az nem zene. Így Tolnay Imrénknél is azt mondhatjuk, minden képe dokumentum az örökkévalóságról. Legyen az római falrészlet vagy fehér keréknyom. Szakrális minimalizmus, vicceskedhetné(n)k, ha ez nem lenne halálosan komoly megállapítás, és nem éppen Arvo Part jellemezné így saját zenéjét.

A monokróm festészet rajongójaként szívesen vállaltam a megnyitót. És azért is, mert régi vesszőparipámat elővehetem, és nyargalhatok vele néhány kört, miszerint jelet, nyomot hagyni a világban a művészet, főleg a képzőművészet elsődleges feladata. És jelen esetben éppen a nyomhagyás konkrét, művészi dokumentálása a célja a kiállító művésznek. És erre a fagyott vagy sáros keréknyomok éppen alkalmasak. Sőt.

Sőt, és ez a lényeg, minimális eszközhasználattal is lehet ábrázolni a valóságot, a világot és ami alatta vagy fölötte van. Nem a természet jeleit olvasni, mint indiánkorunkban, hanem a civilizáció, az ember jelenlétének lenyomatát. És mindezt ilyen művészi szinten. Magasan minimalizálva.

64 A jel(en)ben élve. És ha már nyomolvasásról van szó, ne felejtjük gyerekkorunk kedvenc és éppen újrafordított indiánregényeit. James Fenimore Cooper műveit. Szólíthatjuk bátran kiállító művészünket Nyomkeresőnek is. Bármilyen lehet művészet!

Uff, Csingacsug beszélt.

És ha már a F/föld a téma, az indiánok amúgy is mindenképpen megemlítenedők. Az ő földhöz való viszonyuk. Seattle törzsfőnök híres beszédét muszáj megidézni, mert gyönyörű vers is egyben, amit válaszként adott az amerikai elnöknek, aki a földjüket szerette volna megvásárolni. „Részei vagyunk a földnek, és ő a mi részünk - érvelt a törzsfőnök -, és a földet nem a szüleinktől örököltük, hanem a gyerekeinktől kaptuk kölcsön.” Költőien okos érvelés volt, a Nagy Főnök Washingtonból nem is tudott rá mit válaszolni. „A fehér ember halottai elfelejtik a szülőföldjüket, amikor a csillagok felé indulnak. A mi halottaink sohasem felejtik el ezt a gyönyörű Földet, mert Ő a vörösbőrű emberek anyja.” Seattle törzsfőnök beszélt!

[UTÓIRAT. túlsópARThaiku egy installációhoz]

Kiásni a hajót a parti fövény alól.
Templommá avatni. A benne maradt FÖLDET
oltáriszentséggé emelni. Bevonulni. Kikötni.

(Elhangzott a tatai volt zsinagógában 2019. augusztus 23-án.)